

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВА КУКУРУЗЫ НА ЗЕРНО В УКРАИНЕ

Л. А. Илькив

Аннотация. Исследовано современное состояние производства кукурузы на зерно и определены основные проблемы и тенденции его развития в современных условиях ведения хозяйства. Определено место Украины в формировании мирового рынка зерна кукурузы. Предложены перспективы развития производства зерна кукурузы в Украине.

Ключевые слова: кукуруза на зерно, объемы производства, урожайность, экономическая эффективность

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR GRAIN OF CORN IN UKRAINE

L. A. Il'kiv

Abstract. In the article the modern state of production of corn is investigational on grain and basic problems and his progress trends are certain in the modern terms of menage. The location of Ukraine is determined in forming of world market of grain of corn. The prospects of development of production of grain of corn are offered in Ukraine.

Keywords: corn on grain, production volumes, productivity, economic efficiency

УДК 338.432

РОЗВИТОК АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

М. М. ІЛЬЧУК, доктор економічних наук,
завідувач кафедри організації агробізнесу
І. А. КОНОВАЛ, кандидат економічних наук,
доцент кафедри організації агробізнесу
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
e-mail: kaf_orgagro@ukr.net

Анотація. Досліджено сучасний стан та визначено проблеми розвитку агробізнесу в Україні, запропоновано заходи, реалізація яких дасть змогу підвищити ефективність та конкурентоспроможність вітчизняного агробізнесу. У результаті дослідження встановлено, що для підвищення ефективності агробізнесу в Україні необхідно підвищити інвестиційну привабливість аграрного сектору та поліпшити умови ведення бізнесу,

© М. М. Ильчук, І. А. Коновал, 2016

реалізувати інноваційну модель розвитку виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, розвивати інтеграційні процеси в агропромисловому виробництві, розробити й гармонізувати вітчизняні стандарти на харчові продукти і продовольчу сировину за міжнародними вимогами, удосконалити митно-тарифний захист суб'єктів підприємницької діяльності у сфері агробізнесу тощо.

Ключові слова: *агробізнес, ефективність, ринок, конкурентні переваги*

Агробізнес в Україні є одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки. В агропромисловому комплексі формується близько 18% ВВП країни, у тому числі в сільському господарстві – близько 10%. У 2014 р. надходження від експорту продукції АПК становили 17,3 млрд дол. США або 27,8% від загальної суми доходу експорту. Завдяки цьому, сільське господарство стало головним експортером, випередивши металургію за обсягами доходу від експорту. Розвиток агробізнесу визначає стан і тенденції розвитку сільських територій, стабілізує соціальну політику держави.

Для розвитку агробізнесу Україна має конкурентні переваги перед виробниками агропромислової продукції інших країн, які пов'язані, головним чином, зі сприятливими природно-кліматичними умовами та родючою землею, розвиненою транспортною інфраструктурою, з низькою оплатою праці та з більш низькою ціною на електроенергію, наявністю вертикально-інтегрованих підприємницьких структур, які забезпечують виробництво, переробку й реалізацію продукції.

Водночас, до чинників, які негативно впливають на розвиток агробізнесу в Україні, слід віднести: наявну політичну кризу, нестабільність законодавчого поля, відсутність ринку землі сільськогосподарського призначення, неспроможність галузі машинобудування виробляти надійну та високопродуктивну техніку для сільського господарства, неузгодженість українських і світових стандартів якості продукції, використання застарілих технологій виробництва продукції в господарствах населення, низький рівень державної підтримки сільськогосподарських виробників тощо.

Взаємодія чинників розвитку агробізнесу зумовлює постійні зміни в його тенденціях, що потребує безперервного вивчення та виявлення напрямів підвищення економічної ефективності й конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу на основі системного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу аналізу сучасного стану розвитку агробізнесу та розробці пропозицій щодо поліпшення ситуації та обґрунтуванню напрямів його подальшого розвитку приділили у своїх наукових працях В. Г. Андрійчук, В. І. Бойко, В. П. Галушко, В. М. Геєць, Г. Є. Жуйков [1], С. М. Кваша, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, Л. В. Молдаван, В. В. Зіновчук, Б. Й. Пасхавер, П. Т. Саблук [6], О. М. Шпичак, В. В. Юрчишин та інші вчені.

Водночас, багато питань залишається дискусійними або ж недостатньо опрацьованими, зокрема, досі не розроблена цілісна систе-

ма заходів, які необхідно реалізувати для подальшого ефективного розвитку агробізнесу.

Мета досліджень – аналіз сучасного стану розвитку агробізнесу в Україні, визначення його проблемних аспектів та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Основними виробниками сільсько-господарської продукції в Україні є понад 52 тис. сільськогосподарських підприємств усіх форм господарювання та 4,7 млн сільських домогосподарств. У 2014 р. на сільськогосподарських підприємствах було вироблено 55,3% від загального обсягу валової продукції сільського господарства, у господарствах населення – 44,7% [3]. При цьому частка продукції рослинництва у загальному обсязі валової продукції сільського господарства становила 70,7%, продукції тваринництва – 29,3%. Упродовж 2000–2014 років частка продукції рослинництва у загальному обсязі валової продукції зросла на 9,2% за рахунок збільшення валових зборів (табл. 1).

1. Валовий збір основних видів продукції рослинництва в Україні, млн тонн*

Продукція	Роки							2014 р. у % до 2000 р.
	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015	
Зерно, усього	24,5	38,0	39,3	46,2	63,1	63,9	60,1	245,8
у тому числі:								
пшениця	10,2	18,7	16,9	15,8	22,3	24,1	26,5	260,2
ячмінь	6,9	9,0	8,5	6,9	7,6	9,0	8,3	120,6
кукурудза на зерно	3,8	7,2	12,0	21,0	30,9	28,5	23,3	6,1 раз
Цукрові буряки (фабричні)	13,2	15,5	13,7	18,4	10,8	15,7	10,3	78,3
Соняшник	3,5	4,7	6,8	8,4	11,1	10,1	11,2	323,4
Соя	0,1	0,6	1,7	2,4	2,8	3,9	3,9	61,0 раз
Ріпак	0,1	0,3	1,5	1,2	2,4	2,2	1,7	13,2 раз
Картопля	19,8	19,5	18,7	23,3	22,3	23,7	20,8	105,0
Овочі	5,8	7,3	8,1	10,0	9,9	9,6	9,2	158,3
Плоди та ягоди	1,5	1,7	1,7	2,0	2,3	2,0	2,2	148,2

*Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [7].

Дані табл. 1 свідчать, що впродовж 2000–2015 років валові збори збільшилися майже з усіх основних видів сільськогосподарських культур за винятком цукрових буряків, площа посіву під якими зменшилася за цей період на 68,3%. Суттєве збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва було зумовлене, перш за все, підвищенням урожайності сільськогосподарських культур (табл. 2).

Якщо збільшення обсягів виробництва зерна протягом 2000–2015 років відбувалося переважно за рахунок підвищення врожайності зернових культур при незначному збільшенні площ посівів, то збільшення обсягів виробництва насіння олійних культур відбулося як за рахунок підвищення врожайності, так і за рахунок значного збільшення посівних площ цих культур. Так, площа збирання соняшнику за цей період збільшилася на 81,8 %, сої – у 35,2 раз, ріпаку – у 4,3 раз. Основною

причиною таких змін у структурі виробництва продукції рослинництва України стали зміни у світовому споживанні та виробництві.

2. Урожайність сільськогосподарських культур в Україні, ц/га*

Культура	Роки							2014 р. у % до 2000 р.
	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015	
Зернові та зернобобові культури – усього	19,4	26	26,9	31,2	39,9	43,7	41,1	211,9
у тому числі :	19,8	28,5	26,8	28	33,9	40,1	33,4	168,7
пшениця								
ячмінь	18,6	20,6	19,7	21,1	23,4	30,1	25,7	138,2
кукурудза на зерно	30,1	43,2	45,1	47,9	64,1	61,6	57,1	189,7
Цукрові буряки (фабричні)	177	248	280	411	399	477	435,8	246,6
Соняшник	12,2	12,8	15	16,5	21,7	19,4	21,6	177,0
Соя	10,6	14,5	16,2	17,1	20,5	21,6	18,4	173,6
Ріпак	8,4	14,6	17	22	23,6	25,4	25,9	308,3
Картопля	121,6	128,4	132,5	161	159,7	176,4	161,4	132,7
Овочі	112,3	157,1	173,6	199,2	199,9	207,8	206,1	183,5
Плоди та ягоди	38,4	63,7	78,2	89,9	103,5	95,2	104,5	272,1

*Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [7].

Збільшення попиту на продукти харчування у таких країнах, як Китай та Індія, спонукало сільськогосподарські підприємства України більше приділяти уваги виробництву зерна та насіння соняшнику, яке експортується як соняшникова олія. Сільськогосподарські підприємства у 2015 р. виробили 77,3% від загального обсягу зерна, 92,5% цукрових буряків, 85,4% насіння соняшнику, 2,2% картоплі, 13,9% овочів, 19,1% плодів і ягід. Вагомий внесок у збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва належить агрохолдингам. У десяти найбільших агрохолдингів зосереджено близько 15% посівних площ України, на яких середня врожайність культур у середньому майже удвічі вища, порівняно з малими та середніми підприємствами. Водночас, малі та середні підприємства забезпечують роботою переважну кількість працівників, зайнятих у сільському виробництві.

При внутрішній потребі України у зерні на рівні 23–27 млн т, решта експортується: у 2013 і 2014 роках – по 27,8 млн т, у 2015 р. – 33,4 млн т. Україна є найбільшим експортером соняшnikової олії у світі та експортує її в понад 90 країн світу. При обсягах виробництва соняшника 10–11,1 млн. т експорт олії становить 3,5–3,9 млн т. Найбільшу частку доходу від експорту продукції рослинництва Україна одержує від реалізації кукурудзи, пшениці та соняшnikової олії.

Після підписання Угоди про асоціацію Європейський союз із кожним роком збільшує обсяги закупівлі української сільськогосподарської продукції. Іспанія є основним імпортером зерна кукурудзи, Італія купує сою, Франція – насіння ріпаку та макуху. Упродовж 2012–2014 років грошовий обіг між Україною та ЄС перевищив 9 млрд грн.

Незважаючи на значне збільшення обсягів виробництва зерна протягом 2000–2015 років, середня врожайність зернових в Україні, порівняно з урожайністю зернових культур у Франції, нижча в 1,8 раза. Основними причинами цього є використання застарілих технологій. Нові технології та технічне забезпечення виробничих процесів через нестачу інвестиційних коштів недоступне переважній більшості малих і середніх сільськогосподарських підприємств. А залучення банківських кредитів у період економічної й політичної нестабільності в державі, коли ставки кредитування банківських установ перевищують 30% річних, є малопривабливими для підприємницьких структур аграрного бізнесу. Для порівняння: рівень рентабельності виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств у 2014 р. становив 25,8 % при рівні інфляції 24,9%., у 2015 р., відповідно, 45,9 % і 43,3%. Збільшення рентабельності галузі рослинництва у 2014 і 2015 роках відбулося внаслідок девальвації гривні (табл. 3).

3. Рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах України, %*

Продукція	Роки							
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Зерно	64,8	3,1	13,9	26,1	15,2	1,5	25,8	43,2
Насіння соняшнику	52,2	24,3	64,7	57,0	45,8	28,5	36,5	80,3
Соя	н.д. **	н.д.	16,4	24,1	23,4	15,8	34,5	38,4
Ріпак	н.д.	н.д.	26,6	32,1	21,4	8,6	29,2	44,0
Цукрові буряки	6,1	4,8	16,7	36,5	15,7	2,7	17,9	26,9
Овочі відкритого ґрунту	-1,7	16,1	23,5	9,9	-6,8	7,0	16,7	47,6
Картопля	14,0	17,8	62,1	17,7	-21,5	23,0	9,2	24,7

*Джерело: дані Державної служби статистики України.

**Дані відсутні.

Отже, у 2016 р. для переважної більшості сільськогосподарських підприємств ледве вистачило коштів для придбання необхідних ресурсів для нового циклу виробництва. Подальше збільшення кількості агрохолдингів, які можуть залучати кошти за рахунок виходу на зарубіжні фінансові ринки може призвести до збільшення обсягів експортно-орієнтованої продукції, яка має малу частку доданої вартості, до збільшення рівня безробіття та занепаду соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

Зниження купівельної спроможності населення України та здійснення суб'єктами підприємницької діяльності в умовах економічної нестабільності політики «швидких грошей», яка передбачає вкладення інвестицій у виробництва зі швидким оборотом капіталу, негативно вплинуло на розвиток таких тваринницьких галузей, як скотарство, свинарство та вівчарство (табл. 4). Протягом 2000–2015 років поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств України зменшилося на 60,2%, свиней – на 7,5%, овець та кіз – на 29,3%. За цей період обсяг виробництва молока зменшився на 16,1%, м'яса великої рогатої худоби – на 41,9 %, овець і кіз на – 20,3% при збільшенні обсягу виробництва м'яса свиней на 12,4%.

4. Поголів'я худоби і птиці та виробництво продукції в усіх категоріях господарств України*

Показник	Роки							2015 р. у % до 2000 р.
	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015	
Поголів'я худоби та птиці на кінець року, тис. гол.								
Велика рогата худоба у тому числі	9,42	6,51	4,49	4,65	4,53	3,88	3,75	39,8
Корови	4,96	3,64	2,63	2,55	2,51	2,26	2,17	43,7
Свині	7,65	7,05	7,96	7,58	7,92	7,35	7,08	92,5
Вівці та кози	1,88	1,63	1,73	1,74	1,74	1,37	1,33	70,7
Птиця	123,7	162,0	203,8	214,1	230,3	213,3	203,99	164,9
Виробництво продукції								
М'ясо (у забійній вазі), млн т	1,66	1,60	2,06	2,21	2,39	2,36	2,32	139,5
Молоко, млн т	12,66	13,71	11,25	11,38	11,49	11,13	10,62	83,9
Яйця, млрд. шт.	8,81	13,05	17,05	19,11	19,61	19,59	16,78	190,5

*Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

Лише галузь птахівництва, виробництво продукції якої забезпечує швидкий обіг капіталу, розвивалася швидкими темпами. Обсяг виробництва м'яса птиці збільшився у 5,9 раза, а яєць – на 90,5%. При цьому сільськогосподарські підприємства у 2015 р. виробили 63,0% від загального обсягу м'яса, 25,1% – молока, 58,2% – яєць. Одним із головних чинників, що негативно впливають на розвиток тваринництва, є технологічна багатокладність, яка характеризується тим, що поряд із новітніми виробництвами продовжують існувати виробництва, засновані на застарілих технологіях, які давно вже не використовуються в сільському господарстві розвинених країн [8]. Серед сільськогосподарських товаровиробників лише незначну питому вагу займають господарства, виробництво яких засноване на інноваціях. В основному, це підприємства свинарського та птахівничого напрямку.

Так, наприклад, в Україні діють такі високотехнічні, вертикально інтегровані, потужні птахівничі підприємства з виробництва м'яса птиці, як ПАТ “Миронівський хлібопродукт” та ТОВ “Комплекс Агромарс”, на долю яких припадає, відповідно, понад 50% і 15% загального обсягу промислового виробництва м'яса птиці [5, 9]. Сертифікація м'яса птиці цих підприємств за системами якості HACCP, ISO 9001, ISO 22000 дає змогу експортувати його не лише в країни Африки та Азії, а й ЄС. Основними імпортерами м'яса українського виробництва є Ірак, Нідерланди та Єгипет. Обсяг українського експорту м'яса птиці має позитивну тенденцію і в 2014 р. становив 176 тис. т.

Оскільки майже 80% м'яса птиці вирощується на сільськогосподарських підприємствах, які входять до вертикально-інтегрованих структур, що мають власні потужності для забою і переробки птиці, то на таких підприємствах виробництво м'яса птиці є прибутковим і рівень рентабельності коливається у межах 12–45 %. Вертикальна інтеграція забезпечує компаніям досягнення результатів спільними зусиллями в усіх напрямках діяльності, а також

забезпечує зменшення собівартості продукції. Інтеграційна діяльність не тільки поліпшує економічну ефективність, але також збільшує можливості підприємств щодо контролю якості складових його діяльності та забезпечення виробництва якісної продукції.

Підприємства, які мають незакінчений цикл виробництва м'яса птиці (не мають власних потужностей із забою та переробки птиці) мають значно нижчі економічні показники (табл. 5).

5. Рівень рентабельності виробництва продукції тваринництва на сільськогосподарських підприємствах України, %*

Продукція	Роки							
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Молоко	-6	12,2	17,9	18,5	2,3	13,6	11	12,8
Велика рогата худоба	-42,3	-25	-35,9	-24,8	-29,5	-43,3	-35,9	-17,9
Свині	-44,3	14,9	-7,8	-3,7	2	0,2	5,6	12,3
Вівці та кози	-46,4	-32,1	-29,5	-39,6	-40	-42,8	-52,2	-29,3
Птиця на м'ясо**	-33,2	24,9	-4,4	-16,8	-7,2	-10	-15,4	4,4
Яйця курячі	10,6	23,5	18,6	38,8	52,6	47,6	58,8	61,4
Вовна	-75,8	-72,8	-82,2	-70,6	-61	-72,7	-75,1	-62,5

*Джерело: Дані Державної служби статистики України.

**Показники підприємств, які не мають власних забійних цехів.

В Україні також діє одна з найбільших агропромислових груп України, компанії якої спеціалізуються на виробництві курячих яєць та продуктів яєчної переробки – «Avanguardco IPL» [2]. Вона займає близько 57% на ринку промислового виробництва яєць та 91% ринку сухих яєчних продуктів країни. «Avanguardco IPL» здійснює оптові, дрібнооптові та роздрібні продажі своєї продукції на вітчизняному ринку, а також експортує свою продукцію до 33 країн світу, переважно до країн Близького Сходу, Азії, Африки, СНД. Обсяг українського експорту яєць і яйцепродуктів постійно збільшується і в 2014 р. становив 147,0 тис. т. Рівень рентабельності виробництва яєць на сільськогосподарських підприємствах України достатньо високий і останніми роками перевищував 47%.

Вирощування великої рогатої худоби і овець упродовж 2000–2015 років на сільськогосподарських підприємствах в середньому було збитковим. А вирощування свиней було прибутковим лише на підприємствах, які використовували інноваційні та ресурсозберігаючі технології.

Підвищення попиту на молоко і молочні продукти, а також дефіцит молочної сировини до листопада 2013 р. сприяли підвищенню закупівельних цін в Україні до рівня світових (35 центів/кг). Девальвація національної валюти у 2014 р. та зниження попиту на продукцію скотарства на внутрішньому ринку, яке пов'язане зі зниженням купівельної спроможності населення, зумовили зниження цін на молоко у доларовому еквіваленті в Україні у II кварталі 2015 р. до 19 центів/кг і вона залишалася такою до кінця року. Тому позитивні показники рівня рентабельності виробництва молока на сільськогосподарських підприємствах у 2014 і 2015 роках було одержано лише внаслідок інфляційних процесів. Підвищити закупівельну ціну на молочну сировину

переробні підприємства зможуть лише при зменшенні пропозиції молока і молочних продуктів на внутрішньому ринку та при збільшенні обсягу їх експорту.

Підписання економічної частини Угоди про асоціацію, у тому числі договору про всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, відкриває нові можливості для України щодо виходу на ринки ЄС та загрози щодо експорту продукції в Росію та інші країни СНД. Згідно з Угодою про асоціацію, усі продукти харчування, які призначені для продажу, в Україні необхідно виробляти відповідно до європейських норм, що уможливить їх експорт в країни-члени ЄС без додаткової сертифікації.

Нині продукція українських молокопереробних підприємств лише частково відповідає високим стандартам якості ЄС. Більшість виділених для українських виробників експортних квот залишаються невикористаними. Так, у 2015 р. повністю було використано квоти на пшеницю, кукурудзу, крупу ячмінну, овес, мед, виноградний і яблучний соки. Узагалі не було використано квоти на молочну продукцію, свинину, яловичину, баранину, вершкове масло, цукрові сиропи та гриби. Тому основним завданням для українських виробників є забезпечення високої якості як аграрної продукції, так і продуктів її переробки.

Агробізнес в Україні не може розвиватися ефективно без подальшого розвитку внутрішнього ринку, який напряму залежить від підвищення купівельної спроможності населення. Про низький рівень купівельної спроможності населення України свідчить те, що понад половину своїх доходів (53,0% у 2014 р.) воно витрачає на продукти харчування. Існуюча структура споживання продовольчих товарів в Україні істотно відрізняється від науково обґрунтованої. Зокрема, м'яса і м'ясопродуктів споживається близько 55% від раціональної норми споживання, молока і молокопродуктів – трохи більше, ніж 58%, риби і рибних продуктів – близько 55% від норми, плодів і ягід – близько 53%, споживання яєць і цукру наближається до норми. Необхідну кількість калорій у раціоні споживання українці забезпечують шляхом надмірного споживання рослинних білків й вуглеводів, які містяться в рослинній олії, хлібних продуктах та картоплі.

За підсумками 2015 р., рівень безробіття населення працездатного віку становив у середньому 9,5% а реальний дохід населення, порівняно з попереднім роком, ще знизився майже на чверть. У рейтингу Світового банку «Doing Business 2015» Україна за показником легкості ведення бізнесу займає 96 місце серед 189 країн світу (у 2014 р. – 112-те місце) [4]. Акцент суб'єктів аграрного бізнесу на експорт сільськогосподарської сировини та продуктів її переробки з малою часткою доданої вартості знижує якість життя сільського населення. Так, якщо у 2000 р. у структурі експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції готові харчові продукти становили 29,3%, а продукти рослинного походження – 26,3%, то у 2014 р. вони, відповідно, становили 18,6% і 52,4%.

Висновки і перспективи. Для підвищення ефективності агробізнесу в Україні необхідно здійснити такі основні заходи:

- підвищити інвестиційну привабливість аграрного сектору та поліпшити умови ведення бізнесу щодо реєстрації підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до електропостачання, реєстрації власності, отримання кредитів, захисту інвестицій, оподаткування, зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення виконання контрактів та врегулювання неплатоспроможності підприємств;

- реалізувати інноваційну модель розвитку виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, запроваджуючи інноваційні та ресурсозберігаючі технології;

- сприяти розвитку інтеграційних процесів в агропромисловому виробництві з метою об'єднання малих та середніх підприємств в кооперативи та інші форми об'єднання для спрощення організації виробництва готової продукції та виходу на зовнішні ринки;

- розробити й гармонізувати вітчизняні стандарти на харчові продукти і продовольчу сировину за міжнародними вимогами, а також здійснити перевірку мережі державних лабораторій та підготовку до їх акредитації відповідно до стандартів ISO;

- удосконалити митно-тарифний захист суб'єктів підприємницької діяльності у сфері агробізнесу тощо.

Список літератури

1. Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / за заг. ред. Г. Є. Жуйкова, Я. В. Сухій, В. С. Ніценко. – Кн. 2. – Одеса : Лерадрук, 2012. – 656 с.

2. Агрохолдинг «Авангард» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://avanguard.co.ua>

3. Валова продукція сільського господарства України за 2014 р. : стат. бюлетень / відпов. за випуск О. М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – С. 8–9.

4. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>

5. ПАТ «Миронівський хлібопродукт» [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mhp.com.ua>

6. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення прибутковості агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008. – № 4 (162). – С. 19–37.

7. Сільське господарство України за 2014 р. : стат. бюлетень / відпов. за випуск О. М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 400 с.

8. Сидоренко В. В. Розвиток сільських підсобних виробництв в аграрному секторі економіки / В. В. Сидоренко, К. А. Вовкодав // Міжнародний с.-г. журнал. – 2013. – № 4. – С. 57–61.

9. ТОВ «Комплекс Агромарс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agromars.com.ua>

References

1. Zhuikov, H. Ie., Sukhii, Ia.V., Nitsenko, B. C. ed. (2012). Ahrobiznes: problemy, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Agribusiness: problems, current state and development prospects]. Odesa, Ukraine: Ltd. «Leradruk», 656.

2. Agroholding "Avangard" Available at: <http://avangard.co.ua>.
3. Valova produktsiia silskoho hospodarstva Ukrainy za 2014 r.: stat. biuleten. [Gross agricultural output for Ukraine in 2014]. – Kyiv, Ukraine: State Statistics Service of Ukraine, 8–9.
4. The investment climate in Ukraine. Available at: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>.
5. JSC "MHP". Available at: <http://www.mhp.com.ua>.
6. Sabluk, P. T. (2008). Problemy zabezpechennia prybutkovosti ahropromyslovoho vyrobnytstva v Ukraini v postindustrialnyi period [The problems of profitability of agricultural production in Ukraine in the post-industrial period]. Ekonomika APK, 4 (162), 19–37.
7. Silske hospodarstvo Ukrainy za 2014 r.: stat. biuleten [Agriculture of Ukraine in 2014]. – Kyiv, Ukraine: State Statistics Service of Ukraine, 400.
8. Sydorenko, V. V., Vovkodav, K. A. (2013). Rozvytok silskykh pidsobnykh vyrobnytstv v ahrarynomu sektori ekonomiky [Development of rural ancillary industries in the agricultural sector of economy]. International agricultural magazine, 4, 57–61.
9. LLC "Complex Agromars" Available at: <http://www.agromars.com.ua>.

РАЗВИТИЕ АГРОБИЗНЕСА В УКРАИНЕ

**Н. М. Ильчук,
И. А. Коновал**

Аннотация. *Исследовано современное состояние и определены проблемы развития аграрного бизнеса в Украине, предложены мероприятия, реализация которых позволит повысить эффективность и конкурентоспособность отечественного аграрного бизнеса. В результате исследования установлено, что для повышения эффективности агробизнеса в Украине необходимо повысить инвестиционную привлекательность аграрного сектора и улучшить условия ведения бизнеса, реализовать инновационную модель развития производства и переработки сельскохозяйственной продукции, развивать интеграционные процессы в агропромышленном производстве,*

разработать и гармонизировать отечественные стандарты на пищевые продукты и продовольственное сырье в соответствии с международными требованиями, усовершенствовать таможенно-тарифную защиту субъектов предпринимательской деятельности в сфере агробизнеса.

Ключевые слова: *аграрный бизнес, эффективность, рынок, конкурентные преимущества*

DEVELOPMENT OF AGRIBUSINESS IN UKRAINE

**M. M. Ilchuk,
I. A. Konoval**

Abstract. *The modern state and problems of agribusiness development in Ukraine are researched, the measures the implementation of which will*

increase the effectiveness of competitiveness of the national agribusiness are proposed.

The results of the study discovered that to increase efficiency of agribusiness in Ukraine country should: increase investment attractiveness of the agricultural sector and improve the business environment, to implement an innovative model of production and processing of agricultural products, develop integration processes in agricultural production, develop and harmonize national standards for food and food raw materials to international requirements, improve customs tariff protection of entrepreneurs in agribusiness.

Keywords: *agribusiness, efficiency, market, competitive advantages.*

УДК 351.72:338.43

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Л. О. БЕРЕЗОВСЬКА,

кандидат економічних наук, доцент
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Анотація. *Однією з проблем розвитку аграрного виробництва в Україні є його недостатня державна підтримка. У переважній більшості розвинених країн світу процеси державного регулювання аграрного сектору економіки передбачають державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності, що знижує конкурентоспроможність вітчизняних аграрних підприємств.*

Мета дослідження – аналіз та виявлення основних проблем державної підтримки аграрного сектору економіки України.

Для наукового вирішення поставлених у роботі завдань використовувалися: історичний метод – під час дослідження еволюції державної підтримки аграрного сектору економіки; метод порівняльного аналізу – при оцінці фінансування програм підтримки; абстрактно-логічний метод – при визначенні основних проблем державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні.

Проаналізовано стан та виявлено основні проблеми підтримки аграрного сектору економіки України, а саме: скорочення фінансування заходів прямої підтримки аграрного сектору; неефективне використання коштів Аграрним фондом при здійсненні ним цінового регулювання на аграрному ринку; низький рівень обізнаності селян щодо можливостей одержання ними державної допомоги, складний процедурний механізм і непрозорість отримання державної підтримки; недостатні обсяги фінансування та припинення дії деяких державних програм; низький

© Л. О. Березовська, 2016